

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний авіаційний університет

Ahi Evran University (Turkey)

TESOL – Ukraine

НАЦІОНАЛЬНА ІДЕНТИЧНІСТЬ В МОВІ І КУЛЬТУРІ

Збірник наукових праць

Київ 2019

УДК 821.09(100)(082)
НЗ5

Національна ідентичність в мові і культурі: збірник наукових
НЗ5 праць / за заг. ред. А.Г. Гудманяна, О.Г. Шостак. - К.:Талком, 2019. - 318
с.

ISBN 978-617-7685-68-4

Збірник містить тексти доповідей XII Міжнародної конференції з питань національної ідентичності в мові і культурі, що відбулася 22-23 травня 2019 року на кафедрі іноземних мов і прикладної лінгвістики факультету лінгвістики та соціальних комунікацій Національного авіаційного університету (м. Київ, Україна).

УДК 821.09(100)(082)

Головний редактор:

А.Г. Гудманян, доктор філологічних наук, професор
(Національний авіаційний університет, Україна)

Редакційна колегія:

Е. Акіллі, доктор філософії (Історія), академік

Агі Євран університет, Киршехір (Туреччина)

О. В. Артюшкіна, кандидат наук з лінгвістики, доцент
(Університет Жан Мулен Ліон 3, Франція)

Н. О. Висоцька, доктор філологічних наук, професор
(Київський національний лінгвістичний університет, Україна)

Р. І. Дудок, доктор філологічних наук, професор
(Львівський національний університет імені Івана Франка, Україна)

Ю. Л. Мосенкіс, доктор філологічних наук, професор,
(Київський національний університет імені Тараса Шевченка,
Україна)

А. І. Раду, кандидат філологічних наук, доцент
(Львівський національний університет імені Івана Франка, Україна)

А. В. Чеснокова, професор
(Київський університет імені Бориса Грінченка, Україна)

О. Г. Шостак, кандидат філологічних наук, доцент
(Національний авіаційний університет, Україна)

С. М. Ягодзінський, доктор філософських наук, професор
(Національний авіаційний університет, Україна)

*Рекомендовано до друку Вченою радою факультету лінгвістики та соціальних комунікацій
Національного авіаційного університету (протокол № 3 від 15 травня 2019 р.)*

ISBN 978-617-7685-68-4

© Колектив авторів, 2019

© Національний авіаційний університет, 2019

Юлія Пришуна
кандидат педагогічних наук
Національний авіаційний університет
м. Київ

ПОШУК НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ В СОЦІОКУЛЬТУРНІЙ СФЕРІ

У період входження українського суспільства в інформаційний етап його розвитку, інформація і її вища форма – наукове знання стають стратегічним ресурсом, ефективне управління яким дозволяє компаніям і державам досягти конкурентних переваг. Використання глобальних інформаційних ресурсів в інтересах національного розвитку України сприяє збереженню позитивних тенденцій самобутнього національного розвитку в умовах глобалізації корисними для інформаційного забезпечення відповідних сучасним тенденціям темпів еволюції суспільства.

Україна є чи не єдиним прикладом взаємопов'язаних процесів формування нації, утвердження держави й становлення демократичних інституцій у географічній Європі за умов сучасних постмодерних цивілізаційно-тектонічних зрушень і соціокультурної ціннісної динаміки. Історично-унікальний виклик сучасної української ситуації, на відміну від східноєвропейських та латиноамериканських перехідних процесів, полягає у чотиривимірній трансформації українського суспільства, тобто від тоталітарного й авторитарного політичного режиму до демократичного, від планово-розподільчої економіки до ринкової, від колоніального статусу до справжньої незалежної держави, від домодерного етнічного субстрату до сучасної громадянської нації.

Основним завданням конструювання європейської ідентичності є відчуття приналежності в громадян до Євросоюзу, як до багатонаціональної спільноти, визнання її існування та діяльності поряд з національною державою. Для втілення проекту європейської ідентичності в соціокультурній сфері країн-членів ЄС проводиться цілеспрямована політика. Механізмами створення почуття приналежності в площині європейського союзу можна вважати: розвиток громадянської ідентичності європейського зразка, європейського символічного простору, формування правильного та безпечного від маніпулювань інформаційно комунікаційного простору, проведення конструктивної культурної, мовної політики,

формування європейської колективної пам'яті. Фундаментальним чинником становлення європейської ідентичності в Україні постають процеси інтеграції у сфері освіти.

Перспектива входження до Європейського Союзу повинна стати поштовхом для конструювання європейської ідентичності в Україні. Тому важливо, створюючи власну національну ідентичність, репродукувати європейську ідентичність України.

Європейська ідентичність, яка формується в українському соціумі, є сумісною з національною ідентичністю українців. Ідентичність українців знаходиться в процесі формування та характеризується певною невизначеністю, однак можна виділити тенденцію поступового сприйняття європейської системи цінностей на протигагу російській та радянській. На нашу думку, саме європейський вектор може сприяти консолідації української нації, що позитивно вплине на перспективи інтеграції України до європейського співтовариства. Для досягнення цієї мети, потрібно забезпечити ефективну роботу засобів масової інформації та комунікації та вдосконалити інформаційну політику України.

Дослідник В. Сіденко вважає, що центральним, стратегічно значущим серед нових глобальних викликів є необхідність здійснення докорінної трансформації сучасної глобальної світ-системи, за великим рахунком – її транзиту до кардинально іншої моделі, яка, згідно з переважаючими очікуваннями, характеризуватиметься постіндустріальною економікою з переважанням наукоємних виробництв, суспільством, що базується на знаннях, гуманітарно спрямованою, екологічно безпечною та соціально справедливою економікою. Такі кардинальні зміни неможливі поза контекстом аналізу глибинних змін у людській свідомості, світоглядних орієнтаціях, системах панівних ідентичностей та цінностей і способах розуміння сенсу людського буття.

Глобалізація як загальносвітовий процес інтеграції економічних, фінансових, соціокультурних аспектів життєдіяльності країн світу не лише відкриває нові можливості для техніко-економічного розвитку, а й сприяє трансформації культури, способу життя людей, системи цінностей і настанов, що визначають становище людини в суспільстві. Досить усталеною, на сьогодні, є точка зору про те, що глобалізація руйнує і трансформує традиційні форми ідентичності,

тому в людей зникає відчуття причетності до певного оточення, сталих та визначених цінностей і орієнтирів. При цьому створюються умови для руйнування ідентичності, пов'язаної з нацією-державою, що є досить гострою проблемою сьогодення і позначається як «криза ідентичності», яка проявляє себе на всіх рівнях суспільного життя. Даний феномен, як правило, пов'язується з розмиванням етнокультурних засад ідентичності націй. Відповідно з боку держав, і не лише національних, а й полінаціональних, є прагнення зберегти національну, загальнодержавну ідентичність, оскільки в умовах глобалізації втрачається підґрунтя, на якому базувалася єдність і монолітність індустріальних країн. Створюється ситуація невизначеності, тобто коли нові ідентичності, засновані на переформатуванні соціальної структури суспільства, що мають прийти на зміну попереднім, ще не сформувалися в закінченому вигляді, а «старі» традиційні цінності зазнають потужного тиску з боку глобалізації. Таким чином, на сьогодні актуалізується проблема пошуку адекватних рішень у відповідь на виклики глобалізації.

Дані процеси розвивають всілякі суперечності навколо явищ глобальних трансформацій світу. Вітчизняні дослідники О. Білорус і Д. Лук'яненко прогнозують у зв'язку з цим епоху «глобальних потрясінь, кризи і трансформацій».

Фактор недовіри до процесів глобалізації та побоювання в можливості розмивання національної ідентичності не дають можливості багатьом країнам набирати обертів розвитку до глобального світового устрою.

Як молода держава, що не так давно здобула вистраждану незалежність, Україна перед проблемою вибору геополітичного майбутнього. Тому, надважливим є усвідомлення особливостей глобальних тенденцій розвитку, від чого залежатиме, якою буде подальша перспектива існування України у світовому суспільстві.

Дослідник В. Лях розмірковує: «глобалізація буде це робити вибірково, поєднуючи значущі для неї сегменти та нехтуючи тими місцями й людьми, які вже вичерпали свої можливості або є нецікавими для неї на даний момент. Враховуючи такі обставини, маємо усвідомлювати, що окреслюються тенденції, які можуть розподілити світ на дві частини, а саме на ті країни, що вже долучилися до інформаційно-мережевого світу, і ті, що залишилися за його межами, і є приреченими на довічне перебування на

периферії”.

Зазначимо, що недарма вище було сказано і про таку сутнісну особливість глобалізації, як її інформаційно-мережевий характер. Це означає, що, виходячи з таких тенденцій, світ у майбутньому, і це в першу чергу стосується економіки, буде базуватися на ефективності інформаційно комунікативних дій, які, у свою чергу, будуть залежати від рівня знань того, хто в цій системі здійснює ці дії.

Враховуючи сказане, для України є вкрай важливим триматися на пульсі усіх інтегративних тенденцій процесу глобалізації, з тим, щоб вміло наближатися до свого гідного місця, у майбутньому глобальному світовому просторі.

Враховуючі всі ці моменти, слід усвідомлювати, що нашій країні необхідно напрацьовувати систему освітніх заходів, які ближче знайомили б український соціум з особливостями глобалізаційних видозмін світу. Саме ця стратегія розвитку України має включати систему комплексних заходів, які враховували б об’єктивні тенденції розвитку глобалізації.

Можна стверджувати, що національна ідентичність українців продовжує формуватися, спостерігається тенденція сприйняття європейської системи цінностей на противагу постколоніальній. Саме ця тенденція може сприяти згуртуванню української нації, що в подальшому, позитивно вплине на перспективи інтеграції України до європейського співтовариства.